

**Brüssel, 27. jaanuar 2025
(OR. en)**

5638/25

**COHOM 11
COPS 44
CONUN 17
COASI 16
MAMA 24
COAFR 24
DEVGEN 15
CFSP/PESC 160**

MENETLUSE TULEMUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Kuupäev:	27. jaanuar 2025
Saaja:	Delegatsioonid
Teema:	Nõukogu järelused ELi prioriteetide kohta ÜRO inimõigusi käsitlevatel foorumitel 2025. aastal

Delegatsioonidele edastatakse lisas nõukogu järelused ELi prioriteetide kohta ÜRO inimõigusi käsitlevatel foorumitel 2025. aastal, mille nõukogu kiitis heaks oma 4075. istungil 27. jaanuaril 2025.

**Nõukogu järeldused ELi prioriteetide kohta ÜRO inimõigusi käsitlevatel foorumitel
2025. aastal**

1. **Inimõigused**, olgu need siis kodaniku-, kultuurilised, majanduslikud, poliitilised või sotsiaalsed õigused, on universaalsed, jagamatud, üksteisest sõltuvad ja omavahel seotud. Need aitavad kindlustada inimväärikust, võrdsust, demokraatiat, rahu ja kestlikku arengut. Rahu ja heaolu ning kestliku arengu eesmärkide saavutamine käivad õigusriigi, demokraatia ja kõigi inimõiguste austamisega käsikäes. Konfliktid ja vägivald tulenevad liiga sageli inimõiguste eiramisest ning ajalugu on meile õpetanud, et tegelikult saame kaitsta oma vabadust ainult siis, kui kaitseme teiste vabadust.
2. Euroopa Liit kinnitab taas oma vankumatut pühendumust inimõiguste üldisele austamisele, kaitsmisele ja järgimisele kõigi puhul ja kõikjal. EL jätkab 2025. aastal inimõiguste tugevat toetamist, kaitsmist ja edendamist oma välistegevuse ühe prioriteedina ning kasutab rahvusvahelistel foorumitel kõiki võimalusi, et võidelda inimõiguste valdkonnas aset leidva taandarengu vastu.
3. EL võtab jätkuvalt kindla seisukoha ja on rahvusvahelise õiguse ja inimõiguste järgimise kaitsmise ja edendamise eestvedaja, tuginedes mõjuvõimu suurendamiseks oma ühtsusele. Ajal, mil konfliktid ja pinged on teravnenud ning märgata on murettekitavat rahvusvahelise õiguse ignoreerimise suundumust, kinnitab EL veel kord oma vankumatut pühendumust **tõhusale mitmepoolsusele ja reeglitel põhinevale rahvusvahelisele korrale**, mille keskmes on ÜRO ning milles seadused ja normid on tugevamad kui konfliktid. ELil on rahvusvahelise süsteemi reformi edendamisel ning inimõiguste tähtsust veel kord kinnitava tulevikupakti ja selle lisade rakendamisel juhtiv roll. EL on vastu kõigile katsetele külvata lõhestatust või õõnestada universaalseid väärtusi ja rahvusvahelist õigust. EL kordab ennetavalt, et tema seisukohad põhinevad universaalsetel väärtustel ja rahvusvahelisel õigusel, ning võitleb järjepidevalt vaenulike narratiivide vastu.

4. EL jätkab **koostööd kõigi maailma piirkondadega**, kuulab jätkuvalt ära oma partnerite õigustatud mured ning tõhustab jätkuvalt koostööd sarnaselt meelestatud riikidega kõigis piirkondades. Eriti oluline on süvendada ja laiendada koostööd inimõiguste valdkonnas, sealhulgas muude kui traditsiooniliselt sarnaselt meelestatud partneritega, ning tegutseda sillaehitajana. EL kasutab oma 2025. aastaks kavandatud tippkohtumisi, et edendada rahvusvahelistel foorumitel inimõigustealast mõistmist, ühismeetmeid ja liite ning jätkata piirkondlike inimõiguste mehhanismide toetamist.
5. EL kutsub jätkuvalt kõiki riike üles tegema täielikku ja konstruktiivset koostööd **ÜRO inimõiguste süsteemiga**, sealhulgas Inimõiguste Nõukogu ja selle mehhanismide, kolmanda komitee, lepingute järelevalveorganite ning ÜRO asutustega. EL kinnitab veel kord oma vankumatut toetust ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroole, et see toimiks sõltumatult ja piisavate vahenditega, ning toetab jätkuvalt ÜRO inimõiguste süsteemi tugevdamist. EL kutsub jätkuvalt kõiki riike üles andma ÜRO-le ja selle inimõiguste järelevalvemehhanismidele tingimusteta ja takistamatu juurdepääsu oma territooriumile, saatma kutseid ÜRO erimenetlustele ja muudele ÜRO inimõiguste mehhanismidele ning hõlbustama nende riigikülastusi. EL tervitab Inimõiguste Nõukogu pingutusi tagada oma töömeetodite tõhusus ning tuletab meelde, et nende meetodite üle otsustab Inimõiguste Nõukogu iseseisvalt. EL tervitab ka Inimõiguste Nõukogu büroode ja kolmanda komitee tõhustatud koordineerimist, et tagada parem koostoime nende organite töös ja vältida tarbetut dubleerimist. Kuigi kahe organi töökoormus on suurenenud, tuleks töömeetodeid käsitlevad otsused teha kaasaval, konsensusel põhineval ja hoolikalt läbimõeldud viisil.

6. EL kasutab jätkuvalt kõiki tema käsutuses olevaid vahendeid, sealhulgas **kogu maailmas rakendatavat inimõiguste rikkujate vastast ELi sanktsioonirežiimi**, et muuta ja parandada inimõiguste olukorda kogu maailmas.
7. EL on jätkuvalt pühendunud karistamatuse lõpetamisele ning rahvusvahelise õiguse rikkumise, sealhulgas inimõigusi käsitlevate õigusaktide ja rahvusvahelise humanitaarõiguse rikkumise eest **vastutusele võtmise** tagamisele kogu maailmas. EL toetab jätkuvalt jõupingutusi uurida sõltumatult inimõiguste rikkumisi ja rahvusvahelise humanitaarõiguse rikkumisi, sealhulgas selliseid rikkumisi, mis võivad kujutada endast rahvusvahelisi kuritegusid. EL kinnitab veel kord oma vankumatut toetust rahvusvahelisele kriminaalõigussüsteemile, eelkõige Rahvusvahelisele Kriminaalkohtule, ning oma pühendumust Rooma statuudi järgimisele ning Rahvusvahelise Kriminaalkohtu sõltumatuse ja usaldusväärsuse säilitamisele. EL mõistab jätkuvalt hukka kohtu, valitud ametnike, personali ja kohtuga koostööd tegevate isikute vastu suunatud rünnakud või ähvardused. Samuti annab EL oma täieliku toetuse ja panuse, et tagada kohtu ja selle töötajate kaitse välissurve või -ohtude eest.

8. EL jätkab kõigi mitmepoolsete foorumite kaudu oma tugevat toetust **võrdõiguslikkuse tegevuskavale**. Kooskõlas oma rahvusvaheliste kohustustega edendab ja suurendab EL otsustavalt jõupingutusi, et saavutada **sooline võrdõiguslikkus**, soodustada seda, et kõik naised ja tütarlapsed saaksid täielikult kasutada kõiki inimõigusi, ning toetada naiste ja tütarlaste mõjuvõimu suurendamist, sealhulgas soolise võrdõiguslikkuse aspekti arvestamise kaudu riikide ja teemade kontekstis. 2025. aastal tähistatakse Pekingi deklaratsiooni ja tegevusprogrammi 30. aastapäeva ning naiste staatuse komisjoni 69. istungjärk annab rahvusvahelisele üldsusele ainulaadse võimaluse kinnitada taas oma pühendumust soolisele võrdõiguslikkusele ja sellele, et kõik naised ja tütarlapsed saaksid täielikult kasutada kõiki inimõigusi, ja nende mõjuvõimu suurendamisele. EL valmistub naiste staatuse komisjoni 69. istungjärguks ambitsioonikalt. Pidades silmas soolise võrdõiguslikkuse vastu suunatud üha suuremat survet, jätkab EL koostööd kõigi partneritega, et edendada rahvusvahelisi norme ja standardeid. EL rõhutab, et soolise ebavõrdsuse, diskrimineerimise ning naiste- ja tütarlastevastase vägivalla algpõhjuste ja riskiteguritega tegelemiseks on vaja ambitsioonikat ja ümberkujundavat lähenemisviisi. EL toetab jätkuvalt soolise perspektiivi täielikku integreerimist rahu- ja julgeolekualgatustesse, sealhulgas naisi, rahu ja julgeolekut käsitleva ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1325 ja sellele järgnenud resolutsioonide rakendamise kaudu, tugevdades naiste ja tütarlaste täielikku, võrdset ja sisulist osalemist ja juhtrolli konfliktide ennetamises ja lahendamises kogu konflikttsükli jooksul. EL kasutab kõiki võimalusi kõigil asjakohastel foorumitel, sealhulgas rahvastiku- ja arengukomisjonis, et jätkata kõnealuste kohustuste täitmist.

9. EL seab oma jõupingutuste keskmesse nii internetis kui ka väljaspool seda toime pandava **seksuaalse ja soolise vägivalla**, sealhulgas konfliktidega seotud seksuaalse ja soolise vägivalla, koduvägivalla ja lähisuhtevägivalla, lapsega sõlmitud, varajaste ja sundabielude, naiste suguelundite moonutamise ning muude naiste ja tütarlaste vastu suunatud kahjulike tavade ennetamise ja kaotamise. EL edendab kogu ühiskonda hõlmavaid lähenemisviise, et kaasata mehed ja poisid liitlaste ja kasusaajatena igasuguse soolise ebavõrdsuse kaotamise jõupingutustesse, sealhulgas käsitledes diskrimineerivaid seadusi ning võideldes diskrimineerivate sotsiaalsete normide ja sooliste stereotüüpide vastu. EL tuletab meelde oma pühendumust toetada kõigi naiste ja noorte võrdsust, täielikku, tõhusat ja sisulist osalemist kogu nende mitmekesisuses ning kõigis ühiskondliku ja poliitikaelu valdkondades, nagu on sätestatud ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskavas (2020–2027).
10. EL teeb tööd inimõiguste rikkumiste lõpetamiseks ja edasiseks ärahoidmiseks, sealhulgas toetades asjakohaseid algatusi ÜRO Peaassamblee kolmandas komitees ja Inimõiguste Nõukogus. EL jätkab juhtrolli võtmist Afganistani, Burundi, Eritrea, Korea Rahvademokraatliku Vabariigi (KRDV), Myanmar/Birma ja Valgevenega seotud **riigipõhistes algatustes**. EL jälgib tähelepanelikult algatusi, mis käsitlevad Gruusiat (sealhulgas okupeeritud separatistlikke piirkondi Abhaasiat ja Lõuna-Osseetiat), Haitit, Iraani, Kesk-Aafrika Vabariiki, Kongo Demokraatlikku Vabariiki, Nicaraguat, okupeeritud Palestiina territooriumi, Somaaliat, Sudaani, Süüriat, ajutiselt okupeeritud Ukraina territooriume (sealhulgas Krimmi Autonoomset Vabariiki ja Sevastopoli linna) ja Venemaad. EL osaleb aktiivselt erimenetluste volitatud esindajatega peetavates interaktiivsetes dialoogides ning aruteludel, et juhtida tähelepanu inimõiguste olukorrale, sealhulgas Etioopias, Sri Lankas ja Jeemenis.

11. EL mõistab jätkuvalt kõige karmimalt hukka Venemaa ebaseaduslikus, provotseerimata ja põhjendamatus **Ukraina-vastases agressioonisõjas** toime pandud kuriteod ning Venemaa poolt Ukrainas jätkuvalt toimepandavad rahvusvahelise inimõigustealase õiguse ja rahvusvahelise humanitaarõiguse rikkumised, sealhulgas meelevaldsed kinnipidamised, küüditamise, sunniviisilise ümberasustamise, süstemaatilise ja laiaulatusliku piinamise, väärkohtlemise, kadunuks jääma sundimise, kohtuvälised hukkamised, seksuaalse ja soolise vägivalda, sõjavangide hukkamised ning tahtliku kampaania Ukraina energia- ja muu tsiviiltaristu vastu. EL kutsub Venemaad jätkuvalt üles lõpetama Ukraina laste ebaseaduslik väljasaatmine ja sunniviisiline ümberasustamine ning nende ebaseaduslik lapsendamine. EL innustab tegema täiendavaid jõupingutusi, et tagada vastutus kõigi Venemaa agressioonisõjast tulenevate rahvusvaheliste kuritegude ja inimõiguste rikkumiste eest. EL toetab jõupingutusi luua Ukraina-vastaste agressioonikuritegude eest vastutusele võtmiseks selline kohus, millel oleks kõige laiapõhjalisem piirkondadevaheline toetus ja legitiimsus. EL kui Ukraina kahjuregistri täieõiguslik osaline jätkab koostööd Euroopa Nõukoguga, et luua rahvusvaheline terviklik hüvitusmehhanism. EL rõhutab oma toetust Rahvusvahelise Kriminaalkohtu prokuröri läbiviidavatele uurimistele ja Ukraina küsimustega tegeleva komisjoni volituste pikendamisele Inimõiguste Nõukogu poolt. EL tervitab Rahvusvahelise Kriminaalkohtu Rooma statuudi ratifitseerimist Ukraina poolt, mis on oluline samm vastutusele võtmise suunas, ning kutsub üles tagama selle täieliku rakendamise Ukraina õigusaktides. EL nõuab, et Venemaa lõpetaks agressiooni, viiks kogu Ukraina territooriumilt välja kõik oma väed ja sõjalise varustuse ning austaks täielikult Ukraina suveräänsust, sõltumatust ja territoriaalset terviklikkust selle rahvusvaheliselt tunnustatud piirides.

12. EL jätkab inimõiguste rikkumiste struktuurse süsteemi ning süstemaatiliste, riigi toetatud ja intensiivistuvate siserepressioonide, sealhulgas meelevaldse kinnipidamise, piinamise ja muu väärkohtlemise kasutamise jälgimist ja hukkamõistmist. EL mõistab hukka teisitimõtlejate, kodanikuühiskonna, sõltumatu meedia ja häbimärgistatud rühmade vaigistamise **Venemaa Föderatsioonis**. EL kutsub Venemaad üles vabastama viivitamata ja tingimusteta kõik poliitvangid ning lõpetama poliitilise opositsiooni tagakiusamine. Suurendame teadlikkust õigusriigi jätkuvast puudumisest ning kutsume Venemaad üles kaotama repressiivsed õigusaktid ja lõpetama kohtusüsteemi poliitilise väärkasutamise. EL kutsub jätkuvalt Venemaad tungivalt üles tegema täielikku koostööd kõigi rahvusvaheliste ja piirkondlike inimõiguste järelevalvemehhanismidega ning kõigi erimenetluste osas, mis on seotud inimõiguste olukorraga Venemaa Föderatsioonis.
13. EL mõistab jätkuvalt karmilt hukka inimõiguste rängad, süstemaatilised ja laiaulatuslikud rikkumised **Valgevenes**. EL kutsub Valgevene ametivõime tungivalt üles peatama oma siserepressioonid ning vabastama ja rehabiliteerima viivitamata ja tingimusteta kõik poliitvangid. EL kutsub jätkuvalt Valgevene ametivõime tungivalt üles tegema täielikku koostööd rahvusvaheliste ja piirkondlike inimõiguste järelevalvemehhanismidega. EL kutsub Valgevene ametivõime tungivalt üles lõpetama oma osalemise Venemaa Ukraina-vastases agressioonisõjas ja rändajate poliitilistel eesmärkidel ärakasutamise Venemaa kaasosalusel. Samuti kutsub EL Valgevene ametivõime tungivalt üles kaotama surmanuhtluse ja kehtestama esimese sammuna moratooriumi. EL teeb tööd selle nimel, et inimõiguste olukorra halvenemine Valgevenes jääks Inimõiguste Nõukogu päevakorras tähtsale kohale.

14. EL tervitab relvarahukokkulepet **Gazas, mis võimaldab pantvangide järk-järgulist vabastamist, lõpetab vaenutegevuse ja leevendab inimkannatusi Gazas**. EL väljendab heameelt selle üle, et pantvangid, sealhulgas mitu ELi kodanikku, taasühinevad lõpuks oma perekondadega ning et Gazas jõuab tsiviilelanikeni väga vajalik humanitaarabi. Äärmiselt oluline on kokkulepe täielikult rakendada, et oleks võimalik vabastada kõik pantvangid ja tagada vaenutegevuse püsiv lõpetamine. EL kutsub üles tagama humanitaarabi jaoks täieliku ja takistamatu juurdepääsu Gaza sektorile ning selle, et abi oleks võimalik tulemuslikult abivajajateni viia, sealhulgas ÜRO asutuste ja eelkõige UNRWA kaudu. EL mõistab jätkuvalt kõige karmimalt hukka Hamasi poolt 7. oktoobril 2023 **Iisraeli** vastu toime pandud jõhkrad terrorirünnakud. EL avaldab jätkuvalt toetust ohvrite perekondadele ja Hamasi võetud pantvangidele. EL peab taunitavaks, kui vastuvõetamatult palju on Gazas ja Jordani Läänekaldal tsiviilohvraid, eelkõige laps- ja naisohvraid, ning peab taunitavaks abi ebapiisavast sisenemisest Gazasse põhjustatud katastroofilisi tagajärgi, sealhulgas näljahädaohtu. EL kutsub kõiki osapooli tungivalt üles täitma oma kohustusi, mis tulenevad rahvusvahelisest õigusest, sealhulgas rahvusvahelisest inimõigustealasest õigusest ja rahvusvahelisest humanitaarõigusest, ning märgib, et rahvusvahelise õiguse rikkumiste eest tuleb vastutusele võtta. EL tuletab meelde vajadust rakendada täielikult Rahvusvahelise Kohtu määruseid, mis on õiguslikult siduvad. EL mõistab jätkuvalt karmilt hukka Jordani Läänekaldal jätkuva äärmuslastest asunike vägivalla ning ebaseaduslike asunduste laiendamise, sealhulgas lammutamised. Need asundused on rahvusvahelise õiguse kohaselt ebaseaduslikud. EL kutsub üles tegema koostööd kõigi ÜRO mehhanismidega ja austama kõiki inimõigustega seotud kohustusi. EL mõistab hukka kõik inimõiguste rikkumised. EL on endiselt pühendunud kõikehõlmavale, õiglasele ja püsivale rahule, mille aluseks on kahe riigi koosseksisteerimisel põhinev lahendus. **Liibanonis** jätkab EL relvarahu rakendamise toetamist ning kutsub kõiki osapooli üles täielikult rakendama relvarahukokkulepet ja ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1701, et tagada mõlema poole põgenike ohutu tagasipöördumine. EL kutsub kõiki osapooli üles kaitsma ja toetama UNIFILi volitusi.

15. EL mõistab kindlalt hukka süstemaatilised inimõiguste rikkumised **Afganistanis**, eelkõige naiste ja tütarlaste äärmusliku soolise diskrimineerimise Talibani poolt, mis võib kujutada endast soolist tagakiusamist, mis on inimsusvastane kuritegu vastavalt Rahvusvahelise Kriminaalkohtu Rooma statuudile, millega Afganistan on ühinenud. Tagakiusamine hõlmab soolist vägivalda, naistel ja tütarlastel ei lasta kasutada kõigi inimeste õigust haridusele ega väljendus-, liikumis- ja töövabadust, samuti on äärmiselt piiratud nende osalemine ühiskonna ja avaliku elu kõigis valdkondades ning naistel on keelatud töötada valitsusvälistes organisatsioonides ja ÜRO heaks, vastu on võetud nn vooruslikkuse edendamise ja kombelõtvuse tõkestamise seadus ning hiljuti tehti otsus peatada naiste ja tütarlaste juurdepääs haridusele era- ja riiklikes meditsiinasutustes. EL rõhutab vajadust tagada naiste ja tütarlaste täielik, võrdne, sisukas ja turvaline osalemine ühiskonna ja avaliku elu kõigis valdkondades. EL kutsub samuti üles kaitsma vähemustesse, sealhulgas etnilistesse ja usuvähemustesse kuuluvate isikute (nagu hazarad) ning LGBTI-inimeste õigusi. EL toetab ÜRO Afganistani abimissiooni (UNAMA) selle ulatuslike volituste raames, millel on tugev inimõiguste komponent, ning Afganistani inimõiguste olukorra eriraportööri volitusi, samuti toetab ÜRO Afganistani erisaadiku ametisse nimetamist vastavalt ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonile 2721 (2023). EL rõhutab jätkuvalt Talibani vastutust inimõiguste ja põhivabaduste austamise, kaitse ja järgimise tagamisel ning humanitaarabi ja rahvusvahelise humanitaarõiguse järgimise tagamisel. EL uurib ennetavalt võimalikke täiendavaid vastutusmehhanisme, mis võiksid anda selget lisaväärtust. EL kutsub Talibani üles täitma kohustusi, mis on võetud naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise konventsiooniga ja lapse õiguste konventsiooniga, millede osaline Afganistan on.

16. EL kordab oma tõsist muret inimõiguste olukorra pärast **Hiinas**, sealhulgas Tiibetis, Sise-Mongoolias, Hongkongis ja Xinjiangis. EL julgustab Hiinat tegema tõhusat koostööd ÜRO inimõiguste ülemvolinikuga ja tema bürooga ja kõigi rahvusvaheliste inimõiguste mehhanismidega, sealhulgas selleks, et rakendada soovitusel, mis on esitatud Xinjiangis inimõigustega seotud probleeme käsitlevas hindamisaruandes. EL pöörab erilist tähelepanu sellele, et inimõigusi saaks täielikult kasutada ja tagatud oleksid põhivabadused, eelkõige arvamus- ja väljendus-, ühinemis- ja rahumeelse kogunemise vabadus, usu- ja veendumusvabadus, sealhulgas usurühmade õigus ilma vahelesegamiseta tegeleda oma põhiküsimustega ja vabalt valida usujuhte, samuti naiste ja tütarlaste õiguste kaitse, kultuurilise identiteedi säilitamine ning sunniviisilise töö kasutamise lõpetamine. EL jälgib ka edaspidi tähelepanelikult üksikjuhtumeid, mis puudutavad inimõiguste kaitsjaid, sealhulgas ÜRO mehhanismidega seotud isikuid. EL kutsub Hiinat tungivalt üles austama, kaitsma ja järgima kõigi, sealhulgas Hongkongi elanike, uiguuride, tiibetlaste ning etnilistesse, usu-, keele- ja muudesse vähemustesse kuuluvate isikute inimõigusi. EL kordab oma muret seoses Hiina varasemate Hongkongi suhtes võetud rahvusvaheliste kohustustega. Võimalusel korral ja austades täielikult universaalseid inimõigusi, on EL valmis tegema Hiinaga koostööd näiteks sellistes küsimustes nagu majanduslikud, sotsiaalsed ja kultuurilised õigused mitmepoolsetel foorumitel.
17. EL kutsub **Korea Rahvademokraatliku Vabariiki (KRDV)** üles käsitlema uurimiskomisjoni 2014. aasta järeldusi inimõiguste raskete rikkumiste kohta ning tegema sisulist koostööd ÜRO inimõiguste süsteemiga. EL kutsub KRDVd jätkuvalt üles võtma vastu pakkumised pidada dialoogi ja alustama uuesti koostööd rahvusvahelise üldsusega, sealhulgas diplomaatiliste ja humanitaartöötajate jätkuva tagasipöördumise kaudu KRDVsse. EL kutsub KRDVd tungivalt üles austama, kaitsma ja järgima inimõigusi ning rakendama inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise 2024. aasta tsüklilist tulenevaid soovitusi.

18. EL mõistab jätkuvalt hukka inimõiguste rikkumised **Iraanis** ning kutsub Iraani ametivõime tungivalt üles austama kõigi, eelkõige naiste ja tütarlaste ning usu- ja etnilistesse vähemustesse kuuluvate isikute inimõigusi. EL kutsub Iraani valitsust üles lõpetama hukkamised ja järgima järjepidevat poliitikat surmanuhtluse kaotamiseks ning tegema täielikku koostööd ÜRO inimõiguste mehhanismidega, eelkõige sõltumatu teabekogumissmissiooniga ja Iraani küsimustega tegeleva ÜRO eriraportööriga. Samuti kutsub ta Iraani tungivalt üles vabastama kõik meelevaldselt kinni peetud isikud, sealhulgas välisriikide ja topeltkodakondsusega isikud, viima kinnipidamistingimused kooskõlla rahvusvaheliste standarditega ning tagama kõigile kinni peetavatele nõuetekohane menetlus.
19. EL kutsub üles lõpetama kõik sõjaväe poolt tsiviilisikute vastu suunatud vägivallaaktid **Myanmaris/Birmas**, vabastama kõik vangid, kes on meelevaldselt, eelkõige 2021. aasta sõjaväelise riigipöörde tagajärjel kinni peetud, ning püüdlema stabiilsuse ja rahumeelse leppimise suunas. EL kutsub üles kiiresti looma läbipaistva, kaasava ja usaldusväärse demokraatliku protsessi, toetab sellega seoses ÜRO ja ASEANi jõupingutusi ning kutsub tungivalt üles täielikult rakendama ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 2669 (2022). See nõuab kogu ÜRO süsteemis võetavate seisukohtade suuremat sidusust, eelkõige ÜRO mitmesuguste volitatud esindajate ja kohapealsete asutuste tegevuse ühtlustamise kaudu. EL toetab jätkuvalt õigusemõistmist ja vastutusele võtmist kõigi inimõiguste ränkade rikkumiste eest, sealhulgas konfliktidega seotud seksuaalse ja soolise vägivalla eest. EL nõuab, et kõigil abivajajatel oleks täielik, turvaline ja takistamatu juurdepääs humanitaarabile. EL toetab jätkuvalt vägivalla lõpetamist ja tsiviilelanike, sealhulgas rohingjade kasvava militariseerimise peatamist Arakanis ja pagulaslaagrites. EL toetab jätkuvalt vastutusmehhanisme ja nende kasutamist, sealhulgas Myanmaris käsitlevat sõltumatut uurimismehhanismi (IIMM), ning kutsub üles neid tõhustama, et toetada kiireid nõuetekohaseid õigusmenetlusi.

20. EL jätkuvalt hukka inimõiguste rasked rikkumised **Sudaanis**, sealhulgas ulatusliku seksuaalse ja soolise vägivalla ning laste õiguste rikkumised. EL kutsub kõiki osapooli üles vaenutegevus viivitamata lõpetama ning järgima ja austama rahvusvahelist humanitaarõigust ja rahvusvahelist inimõigustealast õigust ning nõuab humanitaarabi takistamatut juurdepääsu ja humanitaartöötajate kaitset. EL keskendub sellele, et tagada vastutusele võtmine kogu riigis ja mujal toime pandud jõhkrate massikuritegude eest, sealhulgas paljude kuritegude eest, mille puhul võib olla tegemist sõjakuritegude ja inimsusvastaste kuritegudega. EL toetab Rahvusvahelise Kriminaalkohtu ja ÜRO tööd ning kutsub Sudaani üles tegema koostööd Sudaani määratud sõltumatu eksperdi ja Sudaani käsitleva sõltumatu rahvusvahelise teabekogumissmissiooniga.
21. **Süüria rahva** jaoks, kes on talunud tohutuid kannatusi ja näidanud üles erakordset vastupanuvõimet vääriskuse, vabaduse ja õigluse poole püüdlemisel, tähistab Assadi kuritegeliku režiimi lagunemine ajaloolist hetke. Kõigil peab olema võimalus oma riiki taasühendada, stabiliseerida ja üles ehitada, taastada õiglus ning tagada vastutus. Püsiva rahu ja leppimise saavutamiseks on keskse tähtsusega üleminekuperioodi õigusemõistmine ja inimõiguste austamine. Kõik rahvusvahelise humanitaarõiguse rikkumiste või inimõiguste rikkumiste eest vastutavad osapooled tuleb vastutusele võtta. Üleminekuperioodi õigusemõistmise kontekstis tuleb uurida kõiki Süüria kodusõja osapoolte toime pandud kuritegusid ja inimõiguste rikkumisi. EL kutsub kõiki osalejaid tungivalt üles vältima edasist vägivalda, tagama tsiviilisikute kaitse ning järgima rahvusvahelist õigust, rahvusvahelist humanitaarõigust ja inimõigusi, sealhulgas naiste ja laste õigusi. Kutsume tungivalt üles kaitsma eranditult kõiki tsiviilelanikke, sealhulgas usu- ja etnilistesse vähemustesse kuuluvaid isikuid. On hädavajalik, et kõik sidusrühmad osaleksid kaasavas, Süüria juhitud ja Süüria vastutusel kõigis olulistes küsimustes toimivas dialoogis, et tagada korrapärane, rahumeelne ja kaasav üleminek, mida toetab ÜRO ja mis on kooskõlas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 2254 aluspõhimõtetega. EL väljendab oma jätkuvat toetust sõltumatule rahvusvahelisele uurimiskomisjonile ning rahvusvahelisele, erapooletule ja sõltumatule mehhanismile ning Süüria Araabia Vabariigis kadunud isikutega tegelevale sõltumatule institutsioonile.

22. EL teeb oma partneritega koostööd, et tagada Venezuelas **Venezuela rahva** tahet kajastav rahumeelne ja kaasav demokraatiale üleminek. EL edendab Venezuela juhitavat dialoogi, millel võidakse leida sellele mitmemõõtmelisele kriisile rahumeelne ja demokraatlik lahendus. EL kutsub üles lõpetama kõigi isikute, sealhulgas topeltkodakondsusega isikute ja välisriikide kodanike meelevaldne kinnipidamine ja poliitiline represseerimine, seda eelkõige inimõiguste kaitsjate puhul, vabastama kõik poliitvangid ja austama täielikult põhivabadusi, näiteks väljendus-, ühinemis- ja kogunemisvabadust. EL kutsub Venezuelat tungivalt üles tegema konstruktiivset koostööd ÜRO inimõiguste ülemvoliniku bürooga ning Venezuelat käsitleva ÜRO sõltumatu rahvusvahelise teabekogumissmissiooniga.
23. EL jätkab **Haiti** toetamist humanitaarkriisi käsitlemisel, inimõiguste edendamisel, relvastatud kuritegelike rühmituste äärmusliku vägivalla vastu võitlemisel ning demokraatia ja õigusriigi taastamisel.
24. EL mõistab karmilt hukka vägivalla **Gruusia** rahumeelsete meeleavaldajate, poliitikute ja meediaesindajate vastu. EL kutsub ametivõime üles kaitsma kogunemis- ja väljendusvabadust ning hoiduma jõu kasutamisest. EL toetab algatusi, mille eesmärk on uurida kõiki vägivallaakte ja võtta süüdlased vastutusele.
25. EL jälgib tähelepanelikult inimõiguste olukorda Aserbaidžaanis ning toetab jätkuvalt Armeeniat ja Aserbaidžaanit vahelist kestvat ja püsivat rahu.
26. Eeldatakse, et **Türgi** kui ELi kandidaatriik ja Euroopa Nõukogu pikaajaline liige täidab oma vastavaid kohustusi.
27. EL töötab selle nimel, et arendada ja tugevdada kõigi inimõiguste austamist, kaitset ja täitmist. EL osaleb konstruktiivselt Inimõiguste Nõukogus ja ÜRO Peaassambleel esitatud **temaatilistes algatustes**. EL juhib temaatiliste resolutsioonide koostamist usu- ja veendumusvabaduse ning lapse õiguste kohta.

28. **Digitehnoloogia ja tehisintellekti** valdkonnas on vaja tõhusaid kaitsemeetmeid, et tagada inimõiguste kaitse, sealhulgas mitmepoolsetel ja mitut sidusrühma hõlmavatel foorumitel. EL edendab aktiivselt universaalseid inimõigusi ja põhivabadusi, õigusriiki ja demokraatlikke põhimõtteid digikeskkonnas. EL jätkab inimõigustel põhineva lähenemisviisi toetamist digivaldkonnas, sealhulgas tehisintellekti ning muude uute ja kujunemisjärgus tehnoloogiate valdkonnas. See hõlmab avatud, vaba, kaasava, ohutu, globaalse, koostalitleva ja turvalise interneti propageerimist kõigi jaoks ning selle mitme sidusrühma hõlmamist käsitleva aluspõhimõtte kaitsmist, samuti privaatsuse austamise ning eraelu puutumatuse ja andmekaitse õiguse edendamist. Tuginedes üleilmsele digikokkuleppele, kutsub EL kõiki riike üles kaitsma täielikus kooskõlas rahvusvahelise inimõigustealase õigusega kodanikuühiskonna tegutsemisruumi internetis ning vältima interneti sulgemist ja veebitsensuuri, ebaseaduslikku jälgimist, internetis levivat vaenukõnet, tehnoloogiapõhist soolist vägivalda, infoga manipuleerimist, desinformatsiooni ja küberkuritegevust. Selleks laiendab ja süvendab EL aktiivselt partnerlusi sarnaselt meelestatud riikide ja piirkondadega ning jätkab koostööd erasektori, kodanikuühiskonna ja akadeemiliste ringkondadega. EL teeb üleilmse digikokkuleppe rakendamiseks koostööd ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroo ja teiste peamiste partneritega, näiteks Euroopa Nõukogu, UNESCO, Rahvusvahelise Telekommunikatsiooni Liidu ning digitaal- ja kujunemisjärgus tehnoloogiate bürooga.
29. EL tugevdab oma toetust, et kaitsta õigust **arvamus- ja väljendusvabadusele** nii internetis kui ka väljaspool seda. EL toetab kindlalt meediavabadust ning ajakirjanike ja meediatöötajate õigust töötada ahistamist, ähvardamist ja vägivalda kartmata turvalistes tingimustes. EL töötab selle nimel, et võidelda välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide vastu ja tugevdada teabe terviklust, sealhulgas õigust pääseda juurde asjakohasele, usaldusväärsele ja täpsele teabele. Kodanikuühiskonna tegutsemisruumi üha suurenevate piirangute tõttu kaitseb ja edendab EL **rahumeelse kogunemise** ja **ühinemise** vabaduse õigust.

30. EL toetab, edendab ja võimestab aktiivselt mitmekesist ja sõltumatut **kodanikuühiskonda**, ergutades sisulist osalemist kõigil ÜRO foorumitel. EL mõistab karmilt hukka igasugused survemeetmed **inimõiguste kaitsjate** ja kodanikuühiskonna organisatsioonide vastu, sealhulgas nende vastu, kes teevad ÜROga mis tahes vormis koostööd. EL pöörab erilist tähelepanu konkreetsetele riskidele, millega puutuvad kokku teatavad inimõiguste kaitsjate kategooriad, kes kannatavad sageli diskrimineerimise, vägivalla ja ahistamise all, ning ELil on juhtroll kodanikuühiskonna ja kõigi inimõiguste kaitsjate, sealhulgas eksiilis tegutsevate inimõiguste kaitsjate jaoks turvalise ja soodsa keskkonna edendamisel. EL pöörab erilist tähelepanu inimõiguste kaitsjate ning kodanikuühiskonna osalejate vastu suunatud ähvardustele, sealhulgas internetis, ja riikidevahelistele repressioonidele. Samuti on EL vastu kodanikuühiskonna tegutsemisruumi ahendavatele õiguslikele ja haldusmeetmetele, nagu takistused valitsusväliste organisatsioonide registreerimisel, ressurssidele juurdepääsu piirangud ning koormavad kontrollieeskirjad ja aruandlusnõuded. EL teeb tihedat koostööd ÜRO inimõiguste ülemvolinikuga ja erimenetluste raames, tagamaks kodanikuühiskonna ja inimõiguste kaitsjate hääle kuuldavõtmise.
31. EL tuletab meelde oma põhimõttelist otsust seista vastu **surmanuhtlusele kõikidel juhtudel ja igas olukorras** ning kutsub kõiki ülejäänud riike, kus surmanuhtlust ikka veel kasutatakse, üles selle kasutamisest loobuma või säilitama või kehtestama esimese sammuna surmanuhtluse kaotamise suunas surmanuhtluse täideviimise moratooriumi. EL mõistab kindlalt ja ühemõtteliselt hukka surmanuhtluse täideviimise, eelkõige juhtudel, kus rikutakse rahvusvahelisi miinimumstandardeid, ning toetab kindlalt Inimõiguste Nõukogu ja ÜRO Peaassamblee resolutsioone, milles rõhutatakse selle julma, ebainimliku ja alandava karistamise murettekitavat mõju inimõigustele. EL edendab kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti teise fakultatiivse protokolli edasist ratifitseerimist.
32. EL väljendab muret **piinamise** ja väärkohtlemise laialdasema kasutamise pärast poliitilise teisitimõtleamise mahasurumiseks ja kodanikuühiskonna tegutsemisruumi piiramiseks. EL rõhutab, et piinamisvaba kaubandus on oluline samm piinamise täieliku kaotamise suunas, ning kaalub edasisi samme sel eesmärgil kasutatavate kaupade ülemaailmse kaubanduse keelustamiseks.

33. EL on jätkuvalt kindlalt vastu igasugusele **diskrimineerimisele**, sealhulgas soo, rassi, etnilise või sotsiaalse päritolu, usutunnistuse või veendumuste, poliitiliste või muude arvamuste, puude, vanuse, seksuaalse sättumuse või soolise identiteedi alusel, ning pöörab erilist tähelepanu mitmekordse ja läbipõimunud diskrimineerimise vormidele ja võtab täiendavaid meetmeid igasuguse diskrimineerimise vastu võitlemiseks. EL kordab, et on võtnud eesmärgiks tagada võrdsus ja mittediskrimineerimine, kaitsta kõigi inimeste õigust kasutada kõiki inimõigusi ja põhivabadusi ning kaitsta ebasoodsas, haavatavas ja tõrjutud olukorras olevaid inimesi. EL kinnitab veel kord oma kindlat pühendumust austada, kaitsta ja tagada seda, et LGBTI-inimesed saaksid täielikult ja võrdselt teistega inimõigusi kasutada, ning väljendab sügavat muret vägivalla, diskrimineerimise ja häbimärgistamise murettekitava leviku ning samasooliste suhete kriminaliseerimise pärast. EL teeb koostööd ÜRO volitatud isikutega, keskendudes vägivalla ja igasuguse diskrimineerimise vastu võitlemisele, ning toetab jätkuvalt tugevalt ÜRO sellesuunalist tööd.
34. EL on jätkuvalt pühendunud **puuetega inimeste õiguste** integreerimisele eri päevakorrapunktidesse ja mitmepoolsete institutsioonide töösse ning selle tagamisele, et kõigil puuetega inimestel oleksid võrdsed õigused täielikult, tõhusalt ja sisuliselt osaleda ja olla kaasatud sotsiaal-, kultuuri-, haridus-, majandus-, kodanikuühiskonna ja poliitilise elu kõigis aspektides.
35. EL kutsub kõiki riike jätkuvalt üles austama, kaitsma ja järgima kõigi rahvus- või etnilistesse, usu- ja keele**vähemustesse** kuuluvate isikute inimõigusi, sealhulgas kõigil asjaomastel foorumitel. EL edendab nende õigust tõhusalt osaleda kultuuri-, usu-, sotsiaalses, majanduslikus ja avalikus elus. EL on vastu igasugusele vägivalla või vaenu õhutamisele ning vaenukõnele nii internetis kui ka mujal, kaitstes samal ajal õigust arvamus- ja väljendusvabadusele.

36. EL tõhustab meetmeid, et edendada kõikide inimõiguste täielikku kasutamist **vanemaealiste inimeste** poolt ja võidelda vanussurve vastu. EL jätkab koostööd asjaomaste ÜRO organitega, et parandada vanemaealiste inimeste puhul inimõiguste kaitset ja kasutamist.
37. EL jätkab **lapse õiguste** edendamist, seades esikohale laste kaitsmise igasuguse vägivalla eest, sealhulgas internetis, ning üldise juurdepääsu kvaliteetsele ja kaasavale haridusele. EL pöörab jätkuvalt erilist tähelepanu relvakonfliktidest mõjutatud lastele, tõhustades koordineerimist ÜRO mehhanismidega kooskõlas ajakohastatud ELi suunistega laste ja relvastatud konflikti küsimuses. EL jätkab tööd laste diskrimineerimise kõigi vormide kaotamiseks.
38. EL kinnitab, et seisab kindlalt **usu- ja veendumusvabaduse** õiguse edendamise ja kaitsmise eest kogu maailma inimeste jaoks. EL edendab ja kaitseb igaühe õigust omada või mitte omada usutunnistust või veendumusi, neid väljendada või muuta, ning mõistab ühtlasi hukka usust taganemise kriminaliseerimise, samuti pühaduseteotust käsitlevate seaduste väärkasutamise. EL mõistab hukka diskrimineerimise, sallimatuse, vägivalla ja tagakiusamise usutunnistuse või veendumuste alusel ning taunib igasugust usulise vaenu õhutamist.
39. EL jätkab konstruktiivset osalemist kõigis algatustes, mis on seotud võitlusega igasuguse **rassismi**, rassilise diskrimineerimise, ksenofoobia ja sellega seotud sallimatuse vastu kogu maailmas, pidades samal ajal meeles oma pikaajalist seisukohta, et on tarvis tagada rassilise diskrimineerimise kõigi vormide kõrvaldamise rahvusvahelise konventsiooni ülemaailmne ratifitseerimine ning täielik ja tõhus rakendamine; samuti seda, et on tarvis rakendada Durban'i deklaratsiooni ja tegevuskava ning vajaduse korral täiustada ja ühtlustada selle järelmeetmete mehhanisme. EL jätkab sisukat osalemist läbirääkimistel Aafrika päritolu inimeste inimõiguste austamist, kaitset ja järgimist käsitleva ÜRO deklaratsiooni kavandi üle.

40. ELil on jätkuvalt kohustus edendada, kaitsta ja järgida kõiki inimõigusi ning rakendada täies mahus ja mõjusalt Pekingi tegevusprogrammi ning rahvastiku ja arengu rahvusvahelise konverentsi tegevusprogrammi ning nende läbivaatamiskonverentside tulemusi; samuti on selles vallas ELi tähelepanu all endiselt **seksuaal- ja reproduktiivtervis ning -õigused**. Seda silmas pidades kinnitab EL taas oma kindlat tahet edendada, kaitsta ja järgida iga inimese õigust omada täielikku kontrolli ning otsustada vabalt ja vastutustundlikult oma seksuaalsuse ning seksuaal- ja reproduktiivtervisega seotud küsimuste üle ilma diskrimineerimise, sunni ja vägivalleta. Lisaks rõhutab EL vajadust tagada üldine juurdepääs igakülgselt kvaliteetsele ja taskukohasele seksuaal- ja reproduktiivtervisealasele teabele ja haridusele, sealhulgas põhjalikule seksuaalharidusele, ning tervishoiuteenustele.
41. EL kinnitab taas oma kindlat pühendumust austada, kaitsta ja järgida kõiki **majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi õigusi**, sealhulgas õigust haridusele, toidule, tervisele, sotsiaalkindlustusele, piisavale eluasemele ja inimväärsele tööle, ning toetada sellega seotud asjakohaseid algatusi. EL osaleb aktiivselt aruteludes inimõigustealase majanduse üle, sealhulgas selle üle, kuidas majandusvalikud ja -poliitika seavad esikohale inimväärikuse ja võrdsuse, mis lõppkokkuvõttes viib inimõiguste teostamiseni. EL toetab jätkuvalt üldist juurdepääsu puhtale, piisavale ja taskukohasele joogiveele, sanitaartingimustele ja hügieenile ning juhib seoses nende valdkondadega tähelepanu inimõigustele. EL toetab jätkuvalt õigust haridusele, lõimimist digitaalarengu tegevuskavaga, sotsiaalset ja digitaalset osalemist, soolist võrdõiguslikkust ja kõigi naiste ja tütarlaste mõjuvõimu suurendamist ning mittediskrimineerimist. EL edendab jätkuvalt kultuurilisi õigusi ja kultuuripärandi kaitset.

42. EL jätkab koostööd ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroo ning ÜRO **ettevõtjate ja inimõiguste** tööühmaga, et edendada äritegevust ja inimõigusi käsitlevate ÜRO juhtpõhimõtete rakendamist kogu maailmas. EL jätkab riiklike tegevuskavade vastuvõtmise toetamist liikmesriikides ja partnerriikides ning ÜRO juhtpõhimõtete rakendamise tervikliku ELi raamistiku väljatöötamist. Äriühingute kestlikkusalast hoolsuskohustust ja sunniviisilise töö vastast võitlust käsitlevad ELi õigusaktid on oluline alus ELi tõhusamaks osalemiseks ÜROs, eelkõige mis puudutab konsensusel põhinevat õiguslikult siduvat instrumenti äritegevuse ja inimõiguste kohta, sealhulgas istungitevahelisi temaatilisi konsultatsioone. Selleks et tõhustada ohvrikaitset ja luua üle kogu maailma võrdsed tingimused, on oluline püüelda ÜRO liikmesriikide ulatusliku piirkondadevahelise konsensuse poole.
43. Tunnistades **kliimamuutuste**, elurikkuse vähenemise, keskkonnaseisundi halvenemise ja reostuse mõju praeguste ja tulevaste põlvkondade inimõiguste kasutamisele, jätkab EL koostööd partneritega kogu maailmas, et võimendada kliimamuutuste leevendamiseks ja nende kohanemiseks tehtavate jõupingutuste tugevdamiseks inimõigustel põhinevat lähenemisviisi. EL tuletab sellega seoses meelde riikide kui vastutajate kohustusi ja keskendub nendele õiguste omajatele, kes on planeedi kolmikkriisi tagajärgede suhtes kõige haavatavamad. EL edendab keskkonnavalaste ja põlisrahvaste inimõiguste kaitsjate olulist rolli ja toetab nende kaitseks võetavaid meetmeid. EL osaleb aktiivselt aruteludes, et edendada inimõigust puhtale, tervislikule ja kestlikule keskkonnale. EL toetab seda, et rohepöörde raames vajalikud julged ja kiireloomulised meetmed oleksid õiglased ja kaasavad.

44. EL edendab jätkuvalt **põlisrahvaste** õigusi, nagu need on sätestatud põlisrahvaste õiguste ÜRO deklaratsioonis ja rahvusvahelises inimõigustealases õiguses, ning osaleb seda silmas pidades aktiivselt kõigil asjaomastel foorumitel, kus arutatakse põlisrahvaste õigusi. EL jätkab aktiivset osalemist kõigis jõupingutustes, et edendada põlisrahvaste esindajate ja institutsioonide täielikku, tõhusat ja sisulist osalemist asjaomastes ÜRO organites, sealhulgas Inimõiguste Nõukogu istungitel, neid mõjutavates küsimustes. EL rõhutab, kui oluline on kaitsta põlisrahvaste hulka kuuluvaid inimõiguste kaitsjaid, sealhulgas seoses maa ja loodusvaradega ning keskkonna, elurikkuse ja kliima kaitsmisega, ning tagada, et nad suudavad edendada inimõigusi kättemaksu kartmata. EL edendab põlisrahvaste naiste täielikku, tõhusat ja sisulist osalemist ja juhtimist. EL rõhutab, kui oluline on tagada põlisrahvaste lastele juurdepääs nende emakeeles antavale haridusele ja nende oma kultuurile.
45. EL jätkab jõupingutusi vaesuse kaotamiseks ning kestliku ja kaasava arengu saavutamiseks viisil, mis edendab kõigi inimõiguste austamist, kaitset ja järgimist ilma igasuguse diskrimineerimiseta. EL tuletab meelde oma reservatsioone seoses praeguse õiguslikult siduva instrumendi eelnõuga, mis käsitleb **õigust arengule**, jätkates samal ajal konstruktiivset osalemist selles menetluses, sealhulgas mis tahes tulevastes aruteludes õiguslikult siduva instrumendi eelnõu üle. Sellega seoses jätkab EL inimõiguste universaalsuse põhimõtte edendamist, nende lähenemisviiside taunimist, mis ei ole täielikus kooskõlas rahvusvahelise inimõigustealase õigusega või võivad arengut käsitleva õiguse teistest õigustest kõrgemale seadmisega kahjustada riikide inimõigustealaseid kohustusi, ning selle põhimõtte toetamist, et iga inimest tunnustatakse alati ja kõikjal õiguste omajana, samal ajal kui riikidel on kõigi inimõiguste täieliku teostamise küsimuses esmane vastutus ja kohustused.

46. EL jätkab meetmete tõhustamist, et **pagulaste, põgenike, riigisiseste põgenike ja rändajate** puhul järgitaks rahvusvahelist õigust ja inimõigusi, eelkõige põhiõigust taotleda varjupaika ning tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtet, samuti erilise tähelepanu pööramist haavatavas olukorras olevatele isikutele. EL pakub jätkuvalt seadusliku rände võimalusi, austades samal ajal täielikult riikide pädevusi. EL kutsub kõiki riike üles tõkestama inimkaubandust ja inimeste ebaseaduslikku üle piiri toimetamist ning selle vastu võitlema. EL kinnitab taas oma pühendumust võidelda rändajate poliitilistel eesmärkidel ärakasutamise vastu, austades täielikult inimõigusi ja rahvusvahelist õigust. EL ei luba ühelgi riigil kuritarvitada oma väärtusi, sealhulgas õigust taotleda varjupaika, ega õõnestada oma demokraatiat.
47. EL kutsub kõiki riike üles tagama, et **terrorismile ja organiseeritud kuritegevusele reageerimine**, sealhulgas selle uurimine ja selle eest vastutusele võtmine, oleks täielikus kooskõlas rahvusvahelise õigusega.
48. EL kinnitab taas oma vankumatut pühendumust edusammude tegemisele **kadunuks jääma sundimise** kaotamisel, tuginedes kadunuks jääma sundimist käsitleva esimese ülemaailmse kongressi saavutustele.
-